

**Sydänmaan kyläyhdistys ry:n
vaiheista
vuosina 1979-2009**

30-vuotishistoriikki

Hannele Rouhiainen
2009

Sisältö

Saatteeksi	3
1. Kylätoimikunnan perustaminen	4
2. Kyläyhdistyksen toiminta-alue.....	5
3. Kyläyhdistyksen toiminta	5
3.1. Sydänmaan koulu	5
3.2. Virkistystoiminta	6
3.2.1. Pikkujoulut	7
3.2.2. Kesähartaus	7
3.2.3. Tanssit	7
3.2.4. Leikkikenttä	8
3.2.5. Kudontapiiri	8
3.2.6. Äitienpäivät	8
3.2.7. Talviurheilua	8
3.2.8. Kokoukset	9
3.2.9. Matkat	10
3.3. Mökki	11
3.4. Tervahaudat	12
3.5. Kyläläisten elinolojen parantaminen	14
3.6. Kalustohankinnat ja rakentaminen	15
4. Yhdistyksen johtokunta ja muut aktiiviset toimijat	16
Lopuksi	17
Liitteet	

Saatteeksi

Sydänmaan kyläyhdistyksen 30-vuotinen toiminta on ollut työntäyteistä ja ennen muuta hengästyttävän aktiivista ja kaikenikäiset mukaansa tempaavaa. Erilaisia toimintamuotoja ja toiminnan kohteita, sekä saavutuksia on ollut niin paljon, että siinä olisi pienellä kunnallakin tekemistä. Tuloksia on syntynyt, kun on ollut yhteistä tahtoa, taitoa, perinteitä kunnioittava asenne, talkoohenkeä sekä rohkeat ja innostavat vetäjät.

Merkittävä tehtävä kyläyhdistyksellä on ollut myös kyläläisten maailmankuvan avartamisessa. Yhdistyksen puitteissa on tehty mittava määrä matkoja eri puolille Suomea ja muuta Eurooppaa.

Aktiivinen kylän kehittämishalu on huomattu myös muualla. Sydänmaan kyläyhdistys on saanut hankkeisiinsa mm. maa- ja metsätalousministeriön 50 000 euron POMO -rahan 1993 sekä Säkylän hyväksi -mitalin vuonna 1999. Vuonna 2004 valmistui ALMA -rahoituksella Sydänmaan kyläsuunnitelma osana Pyhäjärven suojelurahaston hallinnoimaa RANNALLA -hanketta.

Säkylän kunta on ollut mukana helpottamassa yhdistyksen taloutta antamalla erilaisia maksuvapautuksia. Onhan ollut myös, mitä suurimmassa määrin, kunnan etu, että kyläläiset itse huolehtivat kylänsä kehityksestä ja sen toimintakyvyn ylläpitämisestä.

Historiikka kirjoittaessani olen lukenut kansioittain yhdistyksen pöytäkirjoja ja lukuisia lehtileikkeitä vuosien varrelta, haastatellut kyläläisiä ja muistellut myös omaa aikaani yhdistyksen johtokunnassa. Erityisen kiitollinen olen yhdistyksen sihteereille, jotka ovat tehneet seikkaperäisiä ja mielenkiintoisia pöytäkirjoja kokouksista. Niitä lukiessa olivat kaikki tunteet pinnassa ja mieliin palasivat monet jo unohtuneetkin tapaukset.

Sydänmaan kyläyhdistyksen toiminta on, tuloksilla mitattuna, koko maankin mittakaavassa ainutlaatuisen monipuolista ja vaikuttavuudeltaan merkittävää. Lisäksi yhdistys on vaikuttanut monen kyläläisen ja lähialueen ihmisen elämään myös henkisesti rikastuttavasti ja yhteisöllisyyttä lisäävästi niin, ettei millään mittarilla voi näitä saavutuksia mitata.

1. Kylätoimikunnan perustaminen

Eletään vuotta 1978. Eri puolilla Suomea on innostuttu perustamaan kylätoimikuntia elävöittämään kyliä ja innostamaan niiden asukkaita ajamaan omia asioitaan.

Silloinen Sydänmaan koulupiirin alue kattoi Säkylän kunnasta yli puolet eli se oli merkittävä osa kunnan toimintaympäristöä. Myös täällä kyläläiset olivat kokeneet jäävänsä kunnan keskustaajaman kehittämisen varjoon ja kylällä oli virinnyt ajatus oman kylätoimikunnan perustamisesta.

Ensimmäinen kylätoimikunnan perustamista valmisteleva kokous pidettiin Sydänmaan koululla 8.11.1979. Läsnä oli 24 kyläläistä, Säkylän kunnanjohtaja Takakarhu sekä paikallislehden toimittaja Salmi.

Kylätoimikuntaan valittiin henkilöt siten, että ”koulupiirin jokaisesta kylästä tulisi siihen edustus, kuin myös nuorten ja eri sukupuolten sekä alueen eri elinkeinoryhmien edustus”. (Sydänmaan koulupiiriläisten yleisen kokouksen pöytäkirja 8.11.1979)

Tulevan kylätoimikunnan ensimmäisen johtokunnan jäsenet olivat Hakanperä Lasse, Huhtamaa Seija, Hulmi Tapio, Kiviranta Pertti, Kotaja Veikko, Rantanen likka, Varho Tarmo, Virtanen Pirkko ja Vuorinen Toivo.

Tehtäväksi kylätoimikunnalle annettiin kyläläisten etujen valvominen ja kylän kehittämiseksi tähtäävien aloitteiden tekeminen. Lisäksi haluttiin edistää kyläläisten yhteistoimintaa ja parantaa kylän viihtyisyyttä.

Toimikunta laati myös säännöt, joita pöytäkirjojen mukaan jouduttiin useaan otteeseen muotoilemaan uusiksi, jotta ne hyväksyttiin myös ”rekisteröintitoimistossa” eli Patentti- ja rekisterihallituksessa vuonna 1982, jolloin syntyi Sydänmaan kyläyhdistys ry.

2. Kyläyhdistyksen toiminta-alue

Kyläyhdistyksen toiminta-alue muodostettiin alun perin Sydänmaan koulupiirin kylistä. Nykyisin toiminta-alueeseen kuuluvat seuraavat kylät: Sydänmaa, Löytäne, Nummioja, Takasuo, Juvankoski, Riittiö ja Harjunkylä. Tämä alue käsittää noin 60 prosenttia koko Säkylän pinta-alasta sekä Oripään enklaavialueen.

Vuosien varrella erilaisten hankkeiden ja talkoiden yhteydessä ei koskaan ole suljettu pois muitakaan osallistujia, vaikka he eivät näistä kylistä tulisikaan. Muun muassa alueen kesämökkiläiset ovat nykyisin olennainen, ja myös luonnollinen osa kyläyhdistyksen toimijoita.

Kyläyhdistyksen alueella asuu nykyisin noin 200 vakituista asukasta. Lisäksi alueella on noin 120 kesäasuntoa, mikä rikastuttaa, ja samalla asettaa myös omat erikoisvaatimuksensa alueen toiminnan kehittämiseen.

3. Kyläyhdistyksen toiminta

3.1. Sydänmaan koulu

Jo varsin varhaisessa toimintavaiheessa kyläyhdistys otti erityisesti asiakseen Sydänmaan koulun säilymisen puolustamisen. Oli selvää, että koululla oli keskeinen asema perheitä, ja sen myötä koko kylää yhdistävänä tekijänä.

Koulusta puhuttaessa ei voida olla mainitsematta sen opettajaa Tarmo Varhoa, jolla on ollut keskeinen asema positiivisen kylähengen luojana ja ylläpitäjänä. Hän asui perheineen koululla ja näin myös tunsu kaikki kylän perheet kahden, jopa kolmen sukupolven ajalta. Lisäksi hän oli yksi kylätoimikunnan perustajajäsenistä ja sen pitkäaikainen sihteeri.

Kokouksessaan 24.4.1990 kyläyhdistys otti lausunnossaan virallisesti kantaa Säkylän kunnan koulujen kehittämissuunnitelmaan. Koulun lopettaminen nähtiin sitä ympäröivän kylän hitaana kuolemana. Koululla oli mahdollisuus harrastaa monia kylän yhteisiä aktiviteetteja, joiden pelättiin loppuvan koulun sulkemisen myötä.

Pöytäkirjan otteen mukaan: ”Kunnan on huolehdittava entistä tehokkaammin syrjäseutujen kehittämisestä ja autettava kunnan asukkaita tasapuolisesti riippumatta etäisyydestä keskustaan.” Ja lopuksi: ”Uskomme, että kunta antaa arvon pienen kouluyhteisön kasvatuksellisille eduille.” (Kyläyhdistyksen johtokunnan kokouksen pöytäkirja 24.4.1990)

Myös monissa myöhemmissä kokouksissa pohdittiin koulun kohtaloa, välillä värikkäinkin puheenvuoroin. Saattoi siinä monen päättäjän ja kunnanisän korvia kuumottaa, kun täysi sali kyläläisiä tuuletti asiasta tuntojaan!

Koulun säilymiseen kylällä liittyivät myös yhdistyksen jakamat ”kynnysrahat”, joita saivat vastaanottaa nuoret perheet, jotka pysyvästi muuttivat kyläyhdistyksen toiminta-alueelle. Kynnysrahoja alettiin jakaa vuonna 1983. Nykyisin kynnysrahoja ei enää jaeta. Uudet kyläläiset huomioidaan kuitenkin järjestämällä heille vuosittain yhteinen kokoontuminen toiminnasta tiedottamisen ja ruokailun merkeissä.

Kyläyhdistys on vuosien mittaan tukenut kouluaan monin tavoin. Se on mm. hankkinut koululle television, videot, videokameran, tietokoneen ja sähköpianon. Keväisin kyläyhdistys lahjoitti koulun retkikassaan rahaa ja jakoi myös stipendejä. Jotta koululla sijaitseva kirjasto voisi jatkaa edelleen toimintaansa, on kyläyhdistyksen johtokunnan jäsen, Satu Vartia hoitanut sitä.

Kyläyhdistyksen uupumattomasta taistelusta huolimatta Sydänmaan koulu suljettiin keväällä 2006. Kyläyhdistyksellä itsellään ei ollut mahdollisuutta ottaa koulua huolehdittavakseen. Niinpä kunta myi koulun kahdelle kyläyhdistyksen alueen perheelle. Tämä järjestely on mahdollistanut sen, että koulua voidaan edelleen tarvittaessa käyttää myös koko kylän tilaisuuksissa. Siellä on järjestetty mm. erilaisia kursseja, kylän kinkerit sekä juhlia.

3.2. Virkistystoiminta

Yksi näkyvimpiä kyläyhdistyksen toimintamuotoja on erilaisten virkistystilaisuuksien järjestäminen. Kylällä on ihmisiä, jotka eivät itse aina halua tai voi omin toimin lähteä esimerkiksi teatteriin. Kyläyhdistyksen järjestämät yhteiset illanvietot, matkat, saunailat, hartaustilaisuudet tai

vaikkapa leikkikenttätoiminta ovat tuoneet iloa, niin heidän, kuin kaikkien osallistuneiden elämään.

Koska kyläyhdistystoiminta perustuu paljolti vapaaehtoisuuteen ja talkootyöhön, on tärkeää myös muistaa palkita osallistuneita kyläläisiä. Siihen tarjoaa kaikenlainen virkistystoiminta hyvät mahdollisuudet.

Jäljempänä on esitetty muutamia virkistysmuotoja, joita kyläyhdistys on järjestänyt tai mahdollistanut, mutta paljon jää vielä mainitsemattakin, niin monipuolista toiminta on ollut.

3.2.1. Pikkujoulut

Jo kyläyhdistystoiminnan alkuvaiheessa alettiin järjestää kylän yhteisiä pikkujouluja. Kyläyhdistys järjesti tilaisuuteen yhteiskuljetuksen, jotta kaikilla olisi mahdollisuus tulla mukaan. Myös ohjelma järjestettiin omin voimin.

Pikkujouluperinne jatkuu edelleenkin hyvin saman kaltaisena; on hyvää syötävää, tanssia ja ohjelmaa - ja kuljetus pelaa. Yhä useammin ohjelmaa ovat kuitenkin esittämässä muut kuin oman kylän väki.

3.2.2. Kesähartaus

Kun kyläyhdistyksen oma rantasauna valmistui, järjestettiin siellä kesäisin hartaustilaisuus. Liekö ollut kaunis näkymä, hyvä tunnelma, tarjoilut, seurakunnan työntekijöiden innostunut ja aktiivinen mukanaolo vai jokin muu tekijä, mutta tästä on vuosien varrella kehkeytynyt varsin suosittu tapahtuma. Tässä yhteydessä onkin syytä kiittää seurakuntaa hyvästä yhteistyöstä.

3.2.3. Tanssit

Sydänmaan kyläyhdistys on, nykyisin vakiintuneen tavan mukaan, järjestänyt talkooväelle aina syksyisin myös illanvieton, johon kuuluu iltapalaa, laulua ja tanssia. Tanssitaitoa paranneltiin vuonna 1997 oikein tanssikursseilla.

Tanssittu on toki muissakin yhteyksissä. Kesäisin yhdistys on järjestänyt yhdet tai kahdet suulitanssit. Nämä ovat aina olleet hauskoja ja sosiaalisia koko perheen tapahtumia. Väkeä tansseihin tulee myös naapurikylistä, joiden järjestämissä tansseissa Sydänmaan kyläyhdistyksen väki puolestaan käy tanssimassa. Tansseihin kuuluu tietysti talkoilla hoidettu

makkaranmyynti ja kioskinpito sekä nuorten hoitamat arpajaiset. Lisäksi on vielä ollut muuta ohjelmaa.

Välillä ovat naiset hienoissa hameissaan saattaneet pyllähtää suulin lattialle, mutta mitä siitä, onhan Suomen suvi! Tanssit ovat sujuneet aina ilman suurempia rähinöitä, ollaanhan sitä pääasiassa omassa porukassa. Joskus on toki saattanut käydä niin, että ”väsynyt” on kannettu auton takalaahtikkoon ja ajettu kotiin lepäämään. Ketään ei jätetä heitteille. Sehän on myös yksi kylätoiminnan tärkeimpiä periaatteita.

3.2.4. Leikkikenttä

Lapsille on jo monena kesänä, 1990-luvulta lähtien, pidetty kyläyhdistyksen kustantamana leikkikenttätoimintaa koulun pihalla. Se on myös ollut erityisen odotettu ja suosittu. Lapsia on välillä ollut leikkimässä parisen kymmentä. Ohjaajat on aina saatu kyläyhdistyksen alueelta, joten leikkikentällä on ollut myös työllistävä merkitys.

3.2.5. Kudontapiiri

Kudontapiiri saatiin kylälle kyläyhdistyksen aktiivisuuden ansiosta ja se osoittautui vuosien ajaksi erittäin suosituksi.

Kansalaisopiston kudontapiirin käyttöön Huhtamaat antoivat Viljasen tilan päärakennuksen. Piirin puitteissa useat kyläläiset ovat tehneet lukemattomia käsitöitä, joita varsinkin alkuvaiheessa esiteltiin kyläyhdistyksen koululla järjestämällä äitienpäiväjuhlilla.

3.2.6. Äitienpäivät

Äitienpäivien vietolla on Suomen maaseudulla aina ollut suuri merkitys. Sydänmaassa äitienpäiviä järjestettiin koululla 1980-luvulta lähtien, niin kauan kuin koulutoiminta jatkui. Koulun oppilaat esittivät ohjelmaa ja isät olivat kaatamassa kahvia. Tilaisuudessa oli aina taattu osanotto.

3.2.7. Talviurheilua

Talvisin hyvinvoinnista ja virkistyksestä huolehdittiin, yhdistyksen toiminnan alkuaikoina, järjestämällä hiihtokilpailuja ja ulkoilupäiviä. Pyhäjärven läheisyydessä kun ollaan, pidettiin monena vuonna myös pilkkikisat. Osanottajia ei ollut paljon, mutta he olivat sitäkin uskollisempia.

Kyläyhdistys mahdollisti lisäksi uimisen talvella, kun se huolehti kuljetuksen järjestelyistä Huovinrinteelle uimahalliin. Oman rantasaunan myötä on muutamina talvina harrastettu myös avantouintia.

Koulun pihalle kyläyhdistys rakensi monena talvena komean kiekkokaukalon ja huolehti talkoilla myös sen valaisemisesta, jäädyttämisestä ja hoidosta. Yksi ahkerimmista laitojen pystyttäjistä oli takasuolainen Onni Koskinen.

Väkeä saattoi kentällä parhaimmillaan olla kymmeniä. Isät ja pojat pelasivat yhdessä jääkiekkoa tai -palloa ja naispuoliset perehtyivät, kiekkoa väistellen, kaunoluistelun saloihin.

Välillä piti laittaa melkein silmät kiinni, kun parimetriset isät luistelivat vauhdilla vasta luistelemaan oppineiden joukossa. Kaikkein pienimmät saattoivat jopa luistella miesten jalkojen välistä! Valitettavasti tämä hauskanpito on viime vuosina jäänyt, sillä talvet ovat olleet niin leutoja, ettei jäätä ole kaukaloon saatu.

3.2.8. Kokoukset

Kyläyhdistys päättää asioistaan kokouksissa. Kokouksia on kahdenlaisia: johtokunnan kokouksia ja yleisiä kokouksia. Johtokunta kokoontuu useita kertoja vuodessa. Se valmistelelee asioita ja toteuttaa tehtyjä päätöksiä. Yleinen kokous tekee ehdotuksia ja antaa hyväksyntänsä johtokunnan toiminnalle.

Puhetta ovat johtokunnassa johtaneet ensin Pertti Kiviranta ja sitten Taina Markkula. Vaikka taivalta on jatkunut jo 30 vuotta, ovat puheenjohtajina olleet vain nämä kaksi henkilöä. Sihteereitäkin on ollut vain neljä: Tarmo Varho, Taina Markkula, Hanna Lähteenmäki ja Katja Lehtonen. Pitkäaikainen mukanaolo osoittaa sitoutumista työhön ja tuo valtavan määrän kokemusta.

Johtokunnan toimintaan sitoutuminen on paitsi mielenkiintoista myös työntäyteistä, perustuuhan kyläyhdistystoiminta pitkälti talkootyöhön. Johtokunnan jäsenten on lisäksi hyvä olla kekseliäitä ja rohkeita.

Myös monet muut johtokunnan jäsenet ovat pitkään olleet toiminnassa mukana. Johtokunnassa on vielä nykyisinkin kolme jäsentä, jotka ovat olleet mukana alusta lähtien. Esimerkiksi rahastonhoitajana on alusta lähtien ollut Seija Huhtamaa. Yleensäkin johtokunnassa ollaan pitkään.

Tehtävät tulevat näin tutuksi. Tosin, ideoinnin kannalta katsottuna, uutta vertakin kaivataan aina toimintaan mukaan.

Aivan ensi alkuun joku jopa pelkäsi, että kyläyhdistystoiminta olisi jotenkin poliittista, eikä uskaltanut siihen osallistua. Mutta loppujen lopuksi yleiset kokoukset olivat - varsinkin alkuaikoina, kun vauhtiin oli päästy - erittäin suosittuja tilaisuuksia ja ajatuksia vaihdettiin rohkeasti.

Pöytäkirjojen mukaan paikalla saattoi joskus olla jopa yli 80 henkeä! Koulun seinät sananmukaisesti pullistelivat. Ei siis voi unohtaa kokousten tärkeyttä ja niiden tarjoamaa mahdollisuutta tavata muita kyläläisiä ja yhdessä nostattaa kylähenkeä. Tosin nykyisiin kokouksiin osallistuu paljon vähemmän väkeä. Sopiikin kysyä, ovatko asiat liian hyvin?

Tämän alkuajan kylähengen ansiosta saatiin mm. koulu säilymään kylällä pidempään kuin oli kunnanisien tahto. Ja olihan kyläyhdistyksellä oma valtuutettukin asioita ajamassa: ensimmäinen puheenjohtaja Pertti Kiviranta. Hänen kauttaan monet asiat saatiin luonnikkaasti eteenpäin.

3.2.9. Matkat

Kyläyhdistys on toimintansa aikana tehnyt varmaan kymmeniä matkoja ja erilaisia vierailuja Suomeen ja ulkomaille. Matkustelu ei varsinkaan yhdistyksen toiminnan alkuaikoina ollut vielä niin helppoa ja kaikkien saavutettavissa kuin nykyisessä maailmassa, jossa lähes ”jokainen on käynyt jossain”. Matkajärjestelyistä huolehti useimmiten Pertti Kiviranta.

Matkoja tehtiin lukuisien kotimaan kohteiden lisäksi myös mm. Viroon, Latviaan, Norjaan, Ruotsiin ja Neuvostoliittoon/Venäjäälle. Neuvostoliitossa käytiin Viipurissa ja aina Sotshissa asti.

Kotimaisia vierailukohteita olivat mm. Euran paperitehdas, Valmetin tehdas, Tresko Food, Säskylän sokeritehdas ja Rauma-Repolan tehtaat. Kylpemässä käytiin niin Nokian Eedenissä, Forssan Vesihelmessä, Loimaan Vesihovissa kuin Ikaalisten kylpylässäkin. Muita retkiä tehtiin pääasiassa eteläiseen ja itäiseen Suomeen.

Yksi ahkerimpia matkaajia oli Alma Aalto. Hänen ronski ja iloinen olemuksensa sai aina aikaan hyvän hengen matkoilla, eivätkä pitkätkään taipaleet tuntuneet hänen seurassaan rasittavilta. Alma kuljetti aikansa traktorilla maitokannuja ja siinä olivat voimat karttuneet. Hän ei pelännyt tarttua mihinkään töihin. Hänessä oli loistava työnteon, ja toisaalta

hauskanpidon esikuva meille jokaiselle. Sanottiinkin, että hän oli ”legenda jo eläessään”.

3.3. Mökki

Yksi suurimpia talkookohteita ja myöhemmin myös tulonlähteitä on Sydänmaan kyläyhdistykselle ollut rantasauna eli tuttavallisesti mökki, Pyhäjärven rannalla Nummijalla. Se on oiva näyte kyläläisten rohkeudesta ja talkoohengestä.

Edelleenkin se palvelee alueen ihmisten yhteisenä kesänviettopaikkana, joten rakentamispäätöstä ei tarvitse katua. Mökkiä voivat vuokrata muutkin ja vuokralaisia on ollut joka puolelta Suomea sekä myös ulkomailta.

Vuonna 1986 kyläyhdistyksen johtokunta kävi tutustumassa tulevaan mökkitonttiin Nummijalla. Piirustukset hyväksyttiin 1987 ja lupa rakentamiseen saatiin 1988. Tupaantuliaiset pidettiin 3.6.1989.

Mökkiä varten kerättiin kyläyhdistyksen alueelta lahjoituksina 320 tukkia, joiden vaihtokauppana Kiukaisten Huvilaveistämö 52 700 markalla veisti ja pystytti mökin. Paljon jäi silti vielä kyläläisten tehtäväksi, mutta talkooväkeä löytyi aina.

Aluksi mökin takka- ja saunapuita säilytettiin Tapio Hulmin maitokolassa, mutta myöhemmin tontille rakennettiin vielä ulkorakennus, jossa oli yksi huone, puuvarasto sekä ulkovessat.

Kyläyhdistyksen johtokunnassakin jäsenenä ollut Lasse Hakanperä toimi aina erityisen aktiivisesti kaikissa mökkiin liittyvissä asioissa. Jo rakennusvaiheessa hän huolehti asioiden sujumisesta, mutta varsinaisen elämäntehtävän Lasse ja Vuokko Hakanperä tekivät mökin ”isännöitsijöinä” alusta lähtien aina vuoden 2008 loppuun asti. Vuokon äkillisen poismenon vuoksi Lasse luopui tehtävästä. Vaikeaa oli mistään löytää yhtä uhrautuvaa henkilöä kuin mitä Hakanperät ovat olleet. Nykyisin mökkiasioita hoitaa Orvokki Sipilä.

Alkuvuosina saattoi käydä niinkin, että Hakanperät joutuivat menemään kauempaa tulevia mökin vuokraajia vastaan. Saattoipa joku pyytää Vuokkoa leipomaankin. Kerrankin tilattiin pullaa ja tiikerikakkua.

Monia muitakin hauskoja tapauksia liittyy vuosiin. Joskus ovat vuokralaiset saunaan mennessään unohtaneet avaimen sisään ja ovi onkin mennyt lukkoon. Siinä on sitten pitänyt alastomana mennä naapurista soittamaan Lasse avainta tuomaan.

Alusta lähtien päätettiin, että yksi ilta viikossa on kyläläisten yhteinen, vapaa saunailta. Myöhemmin päätettiin vielä, että johtokunnan jäsenet vuorotellen lämmittävät saunan. Näin saunalla on vuosien varrella vietetty monta mukavaa, yhteistä iltaa.

Vuokko ja Lasse Hakanperä ovat esimerkillisellä tavalla huolehtineet mökin asioista, kuin olisivat hoitaneet omaansa. Heidän työpanoksensa seurauksena mökki on säilynyt erinomaisesti käyttökunnossa ja saa jatkuvasti kehuja hyvästä hoidosta.

3.4. Tervahaudat

Mökin lisäksi toinen suuri menestystekijä kyläyhdistykselle ovat olleet tervahaudat. Yhdistyksen alueella on kauan sitten poltettu tervaa enemmänkin ja tämä perinnetapahtuma päätettiin elvyttää.

Kyläyhdistyksen ensimmäinen hauta kunnostettiin Nummiojalle Mäkilän tilalle 1983, vanhan tervahaudan paikalle, ja samaan paikkaan vielä kaksi kertaa myöhemminkin.

Mäkilän tilalla, Vuokko Hakanperän kotitilalla, tervantiputuksella oli jo pitkät perinteet. Tervahautapaikka oli yli sata vuotta vanha. Väinö Mäkilä muisteli isänsä Juha Mäkilän polttaneen tervahautaa jo 1800-luvun puolella ja hän itse jatkoi työtä ”tervapräkärinä” vuosikymmenien ajan. Edellisen kerran tästä haudassa tiputettiin tervaa 1966, viimeisinä Säkylässä. Mukana olivat silloin myös Mäkilän pojat Vieno ja Viljo.

Mäkilöiden jälkeen tervamestareina ovat toimineet Kalle Valo, Lasse Hakanperä ja Toivo Leppänen. Kalle Valo jaksoi tulla viimeisiin vuosiinsa saakka tervahaudalle piippunysä suupielessä, rohtiminen pellavapaita yllään ja lierihattu päässään, luoden tilaisuuteen ainutlaatuisen vanhan ajan tunnelman. Tunnelmaa on ollut tuomassa myös haitarimusiikki, jota on esittänyt Manu Tuomola.

Nykyinen tervahautapaikka sijaitsee Löytäneen lammen rannalla ja siinä on tervaa tiputettu jo kahdeksan kertaa. Sytytystilaisuudet ovat aina

koonneet paljon väkeä. Sytyttäjiksi on kutsuttu mm. poliitikkoja, näyttelijöitä tai muuten tunnettuja ihmisiä joko Säskylästä tai muualta Suomesta. Tervahauta sytytetään aina täydestä askista. Sytyttäjällä on lisäksi mukanaan viinapullo, josta tarjotaan sytytysryppy.

Tervahauta vaatii valtavasti talkootyötä. Ensin tervaiset mäntykannot nostetaan ja pilkotaan pilkkeiksi. Puutavaraa tarvitaan kymmenestä kahteenkymmeneen kuutiota, haudan koosta riippuen. Sitten hauta ladotaan ja lyödään piukkaan puunuijalla. Sen jälkeen se peitetään purulla, vanhan haudan tuhkalla ja sammalilla. Tervamestarina toimii Toivo Leppänen.

Hauta palaa parisen viikkoa ja sitä vahditaan yötä päivää. Kaikki tämä vaatii noin tuhat talkootyötuntia. Se on valtava näytön paikka, mutta aina on ollut halukkaita työntekijöitä. Hyvää hautatervaa on saatu noin 500 litraa/hauta.

Tervahaudalla on myös monenlaista oheisohjelmaa. Tanssit pidetään aina ensimmäisenä lauantaina, kun terva on alkanut tippumaan ja sitä saadaan jo myyntiin. Tervahaudan läheisyydessä on laavu, jossa pidetään yhteislauluilta. Seudun motoristit kokoontuvat vuosittain tervahaudan äärelle 'Kylähullujen kokoontumisajojen' merkeissä. Onpa siellä pidetty petanque-kisojakin.

Kyläyhdistys on lisäksi kunnostanut paikalle kioskivaunun, jossa on myös kylmätilat ja grilli. Myynti on taattu, sillä tervahaudalla vierailee vuosittain satoja ihmisiä. Terva ja myöhemmin sammutetusta haudasta siivilöidyt hiilet myydään, osin jo ennakkovarausten perusteella.

Kyläyhdistys sai vuonna 2003 TE -keskukselta tukea Tervalla tunnetuksi -hankkeeseen. Hankkeen avulla lisättiin tervahauta-alueen viihtyisyyttä ja toimivuutta. Tervaa myös tuoteistettiin jatkojalostamalla. Pirkko Virtanen ja Taina Markkula valmistivat tervasaippuaa, ja kokeiltiin myös löylytervan valmistamista.

Kyläyhdistyksen puheenjohtajasta, kyläpäällikkö Taina Markkulasta leivottiin hankkeen yhteydessä Tervakuningatar, ja sitä titteliä hän on siitä lähtien arvokkaasti kantanut, tehden näin, paitsi tervanpolttoa, myös kyläyhdistyksen toimintaa tunnetuksi.

Maanlaajuista mielenkiintoa hanke sai EU:n taholta tulleiden uhkakuvien vuoksi, joiden mukaan tervan myynti ja käyttö saatettaisiin jopa kokonaan kieltää. Kyläyhdistyksen tervanpoltto pääsi laajasti lehdistöön sekä aina

television uutisiin asti. Tilanteesta selvittiin kuitenkin säikähdyksellä, eikä asia myöhemmin ole noussut esille. EU:n uhkakuvat koituivatkin lopulta kyläyhdistyksen onneksi. Laajasta julkisuudesta johtuen vuoden 2003 tervatapahtuma onnistui yli odotusten!

Tervahaudanpoltto on oiva esimerkki perinteen siirtämisestä sukupolvelta toiselle. Mukana töissä ollaan aina oltu koko perheen voimin. Nuorimman talkoolaiset ovat siinä kymmenen ja vanhimmat 90 vuoden ikäisiä. Lasse Hakanperä onkin todennut: ”Tervanpolttota ei voi oppia muutoin kuin olemalla itse siinä mukana.”

Tervanpolttoperinteen lisäksi kyläyhdistys on elvyttänyt mm. riihenpuintia sekä tehnyt himmeleitä, riukuaitaa, luutia ja vihtoja.

3.5. Kyläläisten elinolojen parantaminen

Kyläyhdistys on tehnyt myös monia arkipäivän hyviä tekoja, arvokasta lähimmäistyötä. Edellä niistä on jo ollut mainintoja, mutta tässä vielä muutama lisää.

Vanhuksille on järjestetty koululla saunomis- ja ruokailupalveluja sekä asioimiskyytejä Säskylän keskustaan. Sunnuntaisin kulki joskus kylältä kyyti kirkkoon. Joidenkin vanhusten luona on käyty talkoilla tekemässä esim. maalaustöitä tai pilkkomassa klapeja. Pöytäkirjan mukaan ”kylätoimikunta katsoi velvollisuudekseen huolehtia myös alueen yksinäisistä vanhuksista ja ehdotti, että mikäli jotakin avun tarvetta ilmenee, pyritään talkoovoimin antamaan tukea”. (Johtokunnan pöytäkirja 14.1.1982)

Kyläyhdistyksen sinnikkyuden ansiosta saatiin myös myymäläauto kiertämään kylällä aiottua pidempään. Se olikin varsin tärkeä asia monille autottomille ihmisille.

Erään tien kunnossapitoon yhdistys antoi rahaa, koska sitä ei muutoin, kunnalle osoitetuista pyynnöistä huolimatta, laitettu kuntoon. Samoin saatiin koulun läheisyyteen kunnolliset tievalot.

Kuten edellä on käynyt ilmi, monet kyläyhdistyksen hankkeet ovat osaltaan hyödyttäneet koko kuntaa tai seurakuntaa. Vuonna 1996 kyläyhdistys osallistui omalla osuudellaan jopa kirkon penkkien pehmusteiden hankintaan.

Kyläyhdistys on omalla toiminnallaan tehnyt kunnan puolesta hienoa markkinointityötä ollen esillä useissa medioissa. Vanhuksista huolehtimalla, se on auttanut arvokkaalla tavalla kunnan sosiaaliseksiä. Tie-, luistelu- ja tenniskenttä-, metsänperkuu-, valaistus- ja monet rakennushankkeet ovat helpottaneet tai edesauttaneet kunnan teknistä tointa. Paperinkeräystempaukset ja huutokaupat ovat olleet oivallista ympäristöhoitotyötä.

3.6. Kalustehankinnat ja rakentaminen

Kalustehankintoja on tehty vuosien varrella aina tarpeen mukaan. Aivan alkuvuosina hankittiin mm. maanäytteenottokaira. Klapintekoa varten hankittiin ensin sirkkeli ja myöhemmin klapi-koneita. Talkoiden, juhlien, tanssien ja kokousten tarjoiluita varten on ostettu jääkaappi ja pakastin, kahvinkeitin ja pumppu-termostermit.

Mökin hankinnat ovat tietysti asia erikseen. Sinne on hankittu yhdistyksen varoin kaikki mahdollinen mökin varustus niin saunaan, keittiöön, oleskeluhuoneeseen kuin makuuparviinkin. Näitä hankintoja joudutaan aika ajoin tietysti myös uusimaan, onhan tavaroiden käyttö mökillä ahkeraa.

Koululle hankittiin, jo aiemminkin mainitut tv, videot, videokamera, sähköpiano ja tietokone. Myöhemmin koulun pihaan valmistuneeseen monitoimitilaan hankittiin myös oleskeluun, saunomiseen ja nukkumiseen tarvittavia tavaroita.

Rakennushankkeita on ollut niitäkin kunnioitettava määrä. Aiemmin jo kerrottiin mökistä, joka valmistui 1989. Myöhemmin mökin pihaan tehtiin vielä ulkorakennus ja grillikatos. Vedenpuhdistamo valmistui 1995. Nykyisin tosin mökki on liitetty kunnan vesijohtoverkkoon. Jo aiemmin rantaan oli rakennettu uimakopit, jotka ovat edelleen käytössä.

Mökillä sijaitsee myös kyläyhdistyksen ylläpitämä matonpesupaikka. Se tehtiin 1996. Se on tullut niin suosituksi, että se on jouduttu joskus jopa sulkemaan, kun vesi ei ehdi imeytyä. Nyt käyttöä on pyritty rajoittamaan niin, että se on pelkästään kyläyhdistyksen toiminta-alueen asukkaiden käytössä.

Edellä mainittu, koulun pihaan kunnostettu kyläyhdistyksen monitoimitila, ”Piharivi”, tehtiin EU-hankkeeseen liittyvällä POMO -rahoituksella. Lisäksi tarvittiin tietysti valtava määrä talkootunteja. Käyttöön se otettiin vuonna 2001. Siellä voivat yhdistykset kokoontua, mutta sen voi vuokrata myös yksityiskäyttöön. Siellä on takkahuone, makuuparvi ja hyvät saunatilat. Monet tanssit on järjestetty talkooväelle tilavassa monitoimisalissa. Nykyisin siellä hikoilevat kylän jumppapiiriläiset Marja Helmisen johdolla.

Koulun pihassa on yhdistyksen toimesta hankittu huvimaja ja tenniskenttä sekä talvisin luistelukaukalo. Ja monia talkootunteja käytettiin myös kunnostamalla koulun lähimaastoon pururata. Joinakin talvina Ari Markkula on tehnyt latukoneella pelloille ja metsään hiihtoreitin.

Kyläyhdistyksellä on ollut 1980-luvulla käytössään myös kaksi kioskia, Löytäneellä ja Nummiojalla. Niitä hoidettiin talkoilla ja kauppa kävi hyvin. Tavaraa haki tukusta se, jolla oli tarkoitukseen sopiva iso auto. Kioskeista sai ostaa jäätelöä, karkkia, maitoa, kahvia, makkaraa jne. Eli se oli kuin pieni sekatavarakauppa.

Lähes kaikkea tarpeellista siis sai, mutta terveystarkastaja löysi puutteen: kondomeja ei ollut myynnissä. Ei niitä kuulemma koskaan hankittukaan. Kioskista tuli mieluinen kokoontumispaikka kyläläisille ja mökkiläisille tärkeä tavaranhankintapiste.

Kioskit houkuttelivat myös varkaita ja toiseen hankittiinkin kalterit 1986. Kioskitoiminta hiipui kuitenkin vähitellen, kun vapaaehtoisia myyjiä ei enää tahtonut löytyä ja ihmiset kävivät ostoksilla keskustassa. Mökkiläisille menetys oli ehkä suurempi; nyt ei saanut enää läheltä makkaraa tai maitoa, jos kotoa lähtiessä oli unohtunut ostaa.

4. Yhdistyksen johtokunta ja muut aktiiviset toimijat

Tekstissä on jo aiemmin kerrottu ensimmäiset johtokunnan jäsenet sekä lueteltu puheenjohtajat ja sihteerit. Heidän lisäksi johtokunnassa ovat olleet mm. Toivo Leppänen, Annikki Mäkelä, Kalevi Mäkilä, Hannele Rouhiainen, Satu Vartia, Hannu Hakanperä, Markku Mäenpää, Timo Lehtimäki, Heimo Kulmala ja Jere Tamminen.

Myös kylän lapset ja nuoret ovat aina olleet aktiivisesti mukana kaikessa. He ovat myyneet lippuja ja arpoja, haravoineet lehtiä ja kantaneet klapeja,

hoitaneet leikkikenttää, viihdyttäneet ohjelmillaan monissa juhlissa, jäädyttäneet ja ”kolanneet” luistinjäätä sekä hoitaneet kioskia. Kyläyhdistys ei ole mikään muinaisjäänne, vaan se muuttuu aikakausien ja kehityksen mukana. Ajalle tyypillisesti yhdistyksellä on myös omat nettisivunsa: www.sydanmaa.net . Sivustoa ylläpitää ja päivittää Urpu Kiviranta.

Edellä olevassa tekstissä on lisäksi eri asiayhteyksissä mainittu monia kyläläisiä, jotka ovat toimintaan osallistuneet. Silti monia ja taas monia nimiä jää mainitsematta. On tarvittu valtava määrä käsipareja toteuttamaan tämän kaiken toiminnan.

Jokainen kyläyhdistyksen toimintaan osallistunut henkilö, vauvasta isovanhempiin, on arvokas toteuttamaan yhteisiä tavoitteita: kylän viihtyisyyden lisäämistä ja sen toimintakyvyn säilymistä sekä yhdessäoloa.

Lopuksi

Retki Sydänmaan kyläyhdistyksen historiaan on ollut antoisa ja tunteellinen. Yhdistyksen taival on ollut elämäntäyteinen ja ihmisläheinen. Se on koskettanut pitkäaikaisesti ja syvältä, usean sukupolven ajan, ympäröivän yhteisön ihmisiä – ja laajemminkin.

Tämä tehtävä on herättänyt suuren kunnioituksen yhdistyksen toimintaa ja erityisesti sen aikaansaamia tuloksia kohtaan. Tavallisissa kylänmiehissä ja –naisissa on uskomatonta voimaa ja tahtoa.

Onnittelten tänä vuonna 30 vuotta täyttävää Sydänmaan kyläyhdistystä ja toivon tuleville vuosille muotoaan muuttavaa, mutta aina yhtä rikasta tekemisen meininkiä.

Juvankoskella 15. maaliskuuta 2009

Hannele Rouhiainen